

บทที่ 4

มาตรการทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา ในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชน

จากการศึกษาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนของประเทศไทยและต่างประเทศ ในบทนี้จะทำการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนของประเทศไทยและต่างประเทศ โดยมีประเด็นปัญหาที่จะทำการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

4.1 ปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพตามและแถลงข่าวต่อสาธารณชนตามหลักกฎหมายที่นำมาใช้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

สำหรับปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพตามและแถลงข่าวต่อสาธารณชนตามหลักกฎหมายที่นำมาใช้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีข้อควรพิจารณา คือในส่วนของสิทธิและเสรีภาพในกรณีต่างๆ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และหลักการว่าด้วยความเสมอภาคดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 และบทที่ 3 ที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าจากกรณีที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญของประเทศขึ้นในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นฉบับที่ผ่านมายังคงมีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสมอภาคของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนแต่ในประเทศไทยตามสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนไม่เพียงแต่เป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาเท่านั้น ยังเป็นการปฏิบัติที่ขัดต่อหลักการข้อสันนิษฐานในเรื่องความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาที่ได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ว่าเป็นผู้กระทำผิดจริงโดยศาลตามหลักการของหลักนิติรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอีกด้วยเพราะถึงแม้ผู้ต้องหาจะได้ให้การรับสารภาพและให้ความยินยอมในการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพแต่ความจริง การที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพก็อาจรับสารภาพด้วยเหตุผลต่างๆ มากมาย รวมทั้ง อาจกลับคำให้การเสียเมื่อใดก็ได้ซึ่งหากคดีนั้นปราศจากเสียซึ่งประจักษ์พยาน ผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือพยานหลักฐานสำคัญอื่นใด แม้จะมีพยานหลักฐาน ภาพถ่าย แผนที่ ที่ผู้ต้องหาได้นำมาชี้ที่เกิดเหตุ หรือนำให้คั่นของกลาง พยานหลักฐานต่างๆ เหล่านี้ ก็อาจ ไม่มีน้ำหนัก ให้รับฟังพอที่จะพิจารณา พิพากษาลงโทษผู้ต้องหา หรือจำเลยได้ดังเช่น ตัวอย่าง ใน คำพิพากษาฎีกาที่ 2813-2814/2523 และ คำพิพากษาฎีกาที่ 4592/2529 เป็นต้น จากการศึกษาพบว่าในการนำตัวผู้ต้องหาการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนเป็นปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและ

ร่างกายกล่าวคือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 ที่วางหลักไว้ว่าบุคคลที่ เป็นผู้ต้องหานั้นถือเป็นบุคคลที่บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา ดังนั้น เจ้าพนักงานตำรวจจะ ปฏิบัติกับบุคคลที่ เป็นผู้ต้องหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ดังนั้น จะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเสมือน เป็นผู้กระทำความผิดมิได้ นอกจากนี้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่กล่าวไว้ในข้อ 5 ว่า บุคคลใดจะ ถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติ หรือการลงทัณฑ์ซึ่งทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือหยามเกียรติมิได้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าตามปฏิญญาสากลว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนให้พ้นจากการกระทำ ทรมาน และการปฏิบัติ หรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ (Declaration on the Protection of all persons from Being Subjected to Torture and Other Cruel, Inhuman or degrading Treatment or Punishment 1975) โดยความหมาย ของการกระทำทรมาน ตามปฏิญญานี้ หมายถึง การกระทำใดๆ ก็ตามที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวด หรือทุกข์ทรมานอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะด้านร่างกายหรือจิตใจหรือเพื่อลงโทษผู้ต้องหาสำหรับการกระทำของผู้ต้องหา หรือที่ผู้ต้องหาต้องสงสัยว่าได้กระทำ...อีกทั้งปฏิญญานี้เห็นว่า การกระทำใดๆ ก็ตามที่เป็นการ กระทำทรมานหรือการปฏิบัติ หรือการลงโทษอื่นที่ทารุณ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือลดศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ ถือเป็นความผิดที่กระทำต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และพึงถูกประณาม ซึ่งเห็นว่าการนำ ผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนถือได้ว่าเป็นการลดศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ตามหลักการ ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอีกประการหนึ่งเพราะผู้ต้องหา อาจได้รับการปฏิบัติที่เป็นการทรมานจิตใจเนื่องจากการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าว ต่อสาธารณชนถือได้ว่าเป็นการประจานผู้ต้องหา นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์ผู้ต้องหาในขณะที่ทำแผน ประกอบคำรับสารภาพเป็นความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดทำร้ายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้นั้นกระทำให้ ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้ง ปรับ” ดังนั้น จึงเห็นว่าควรมีการ นำมาตรการทางกฎหมายมาใช้บังคับต่อผู้เข้าร่วมประชาสัมพันธ์ ผู้ต้องหาไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้องของผู้เสียหาย หรือประชาชนทั่วไปที่มาดูการนำซีทีที่เกิดเหตุซึ่งเข้าข่าย มีความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ นอกจากนี้หากมีการด่าทอ ผู้ต้องหาก้อาจถือเป็นการดูหมิ่นผู้ต้องหาด้วย ซึ่งเป็นความผิดลหุโทษตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 บัญญัติไว้ว่า

“ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือ ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ในกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นในกรณีความรับผิดชอบต่อผู้ต้องหาที่มีหลักการที่ปรากฏใน รัฐธรรมนูญ ดังเช่นที่เคยปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 81 ซึ่ง บัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องดำเนินการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิด ทั้งโดย เจ้าหน้าที่ของรัฐและโดยบุคคลอื่น และต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ” จากบทบัญญัติดังกล่าวเจ้าหน้าที่ตำรวจในฐานะตัวแทนของรัฐต้องทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิดโดยบุคคลอื่นนอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่

หนึ่งปีถึงสิบปีหรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ดังนั้น เห็นว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ควบคุมผู้ต้องหาंनाชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพแล้วมีการประชาทัณฑ์ผู้ต้องหาเกิดขึ้น เข้าข่ายมีความผิดฐานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ทั้งการไม่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาให้พ้นจากการล่วงละเมิดโดยบุคคลอื่นและการไม่จับกุมผู้เข้าร่วมประชาทัณฑ์ผู้ต้องหาที่ ตนดูแลอยู่อันเป็นการกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นด้วย จึงควรมีการดำเนินการทางวินัยและทางอาญาต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจที่นำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพด้วย

สำหรับปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพทางด้านการสื่อสารพบว่า ผู้ต้องหาบางคนจะไม่สามารถติดต่อสื่อสารกับญาติหรือบุคคลในครอบครัวได้เลย จนเมื่อมีการนำตัวของผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพญาติหรือบุคคลในครอบครัวก็ไม่ทราบว่าการรับสารภาพของผู้ต้องหาดังกล่าวเจ้าพนักงานตำรวจบีบบังคับให้รับสารภาพหรือไม่ ซึ่งอาจก่อให้เกิด การวิพากษ์วิจารณ์และทำให้ขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมได้ และถ้าจะอ้างว่าการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนจะก่อให้เกิดความยำเกรงขึ้น แก่ผู้ที่คิดจะกระทำความผิด หรือเป็นเครื่องเตือนประชาชนทั้งหลาย ให้รู้เท่าทันคนร้าย ก็เห็นได้ว่า ยังเป็นข้ออ้าง ที่ขาดน้ำหนักอยู่มาก เพราะถ้าพิจารณาให้ถี่ถ้วนจะเห็นว่าภาพที่ปรากฏต่อประชาชน ในแต่ละครั้งของการแสดงท่าทางกระทำผิด ผู้ต้องหา เหล่านั้นดูจะไม่ได้มีความเกรงกลัว ต่อสิ่งที่เกิดขึ้นเลย ในทางตรงข้ามอาจจะทำให้ผู้ต้องหาเป็นที่สนใจจากประชาชนด้วยซ้ำไปซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสิทธิและเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีของประเทศญี่ปุ่นแล้ว จะเห็นว่าประเทศญี่ปุ่นจะให้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องดังกล่าวมากกว่าประเทศไทย กล่าวคือ ผู้ต้องหาจะไม่ถูกบังคับให้รับสารภาพ คำรับสารภาพโดยการบังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ หรือคำรับสารภาพ ภายหลังจากการถูกจับหรือคุมขังโดยการหน่วงเหนี่ยวถ่วงเวลาให้ล่าช้า มิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน นอกจากนี้บุคคลจะไม่ถูกพิพากษาลงโทษในกรณีที่มีข้อพิสูจน์เพียงคำรับสารภาพของเขาเท่านั้น จากหลักการใน Japanese Bill of Rights หรือ กฎบัตรแห่งสิทธิของญี่ปุ่นในข้อที่ (7) นี้จะเห็นได้ว่าในประเทศญี่ปุ่นนี้บุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาจะไม่ถูกบังคับให้รับสารภาพ คำรับสารภาพโดยการบังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ หรือคำรับสารภาพ ภายหลังจากการถูกจับหรือคุมขังโดยการหน่วงเหนี่ยวถ่วงเวลาให้ล่าช้า มิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน นอกจากนี้บุคคลจะไม่ถูกพิพากษาลงโทษในกรณีที่มีข้อพิสูจน์เพียงคำรับสารภาพของเขาเท่านั้น ซึ่งเห็นได้ชัดว่าหลักการของประเทศญี่ปุ่นดังกล่าวนี้เป็นหลักประกันว่าบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาจะไม่ถูกบังคับให้ทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนหากไม่เต็มใจ ทั้งนี้ การบังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ให้ทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนก็อาจทำได้เช่นเดียวกันซึ่งในประเด็นนี้กรณีที่ปรากฏในประเทศไทยนั้นยังไม่เป็นที่เปิดเผยว่าการ นำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพนั้นมีการบังคับให้รับสารภาพหรือไม่ แต่การทำแผนประกอบคำรับสารภาพนั้นขัดต่อหลักการในรัฐธรรมนูญที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งการทำแผนประกอบคำรับสารภาพเป็นเสมือนการบังคับให้ผู้ต้องหารับสารภาพ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 (1) ที่บัญญัติว่าเพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐาน

ได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น

จากความในข้างต้นพนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ดังจะกล่าวต่อไป นี้ คือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 (1) ที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวน ดังนี้

- 1) ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม
- 2) ตรวจตัวผู้ต้องหา
- 3) ตรวจสอบของหรือที่ทาง
- 4) ทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาด
- 5) จำลองหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือ หรือลายเท้า
- 6) บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น

เมื่อพิจารณาอำนาจของพนักงานสอบสวนถือว่าการทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดของสถานที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนมีอำนาจกระทำได้ แต่ในปัจจุบันการทำแผนที่เกิดเหตุจะมีลักษณะที่ให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความผิดประกอบการทำแผนที่ไปด้วย ซึ่งพิจารณาตามกฎหมายนี้แล้ว กฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานรวบรวมหลักฐานในการดำเนินคดีอาญาเท่านั้น และการค้นหาความจริงที่เป็นการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนที่เกินกรอบอำนาจของกฎหมายอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคของผู้ต้องหาที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองไว้ ไม่ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานสอบสวนในการบังคับให้ผู้ต้องหาสารภาพผิดและพาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพเพราะถึงแม้ผู้ต้องหาจะได้รับการรับสารภาพและให้ความยินยอมในการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพแต่ความจริงการที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพก็อาจรับสารภาพด้วยเหตุผลต่างๆ มากมาย รวมทั้ง อาจกลับคำให้การเสียเมื่อใดก็ได้ และเมื่อผู้ต้องหากลับคำให้การรับสารภาพเป็นการปฏิเสธ ในชั้นศาลเสียแล้ว หากคดีนั้น ปรากฏเสียซึ่งประจักษ์พยาน ผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือพยานหลักฐานสำคัญอื่นใด แม้จะมีพยานหลักฐานภาพถ่าย แผนที่ ที่ผู้ต้องหา ได้นำมาชี้ ที่เกิดเหตุ หรือ นำให้ค้นของกลาง พยานหลักฐานต่างๆ เหล่านี้ ก็อาจไม่มีน้ำหนักให้รับฟังพอที่จะพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้ต้องหา หรือจำเลยได้ ดังเช่นตัวอย่างในคำพิพากษาศาลฎีกา ดังจะกล่าวต่อไป นี้ คือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2813-2814/2523 โจทก์ไม่มีประจักษ์พยาน คงมีแต่คำรับสารภาพชั้นสอบสวน และบันทึก ชี้สถานที่เกิดเหตุ ประกอบคำรับสารภาพ อันเป็นพยานประกอบเพียงอย่างเดียว เมื่อจำเลยให้การปฏิเสธในชั้นพิจารณาคดีก็ลงโทษจำเลยไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4592/2529 แม้โจทก์จะมีพนักงานสอบสวน 2 ปาก เบิกความประกอบ บันทึกการจับกุม บันทึกการทำแผนประทุษกรรม บันทึกการยึดของกลางและคำให้การของจำเลยทั้งสาม ในชั้นสอบสวนกับแสดงท่าทางในขณะกระทำผิดและนำชี้ที่เกิดเหตุและจำเลยที่ 1 นำไปยึดอาวุธปืน พร้อมด้วยปลอกกระสุนปืนกับรับว่า เป็นอาวุธปืนที่ใช้ยิง ผู้เสียหายก็ตาม แต่เมื่อคำเบิกความของประจักษ์พยานโจทก์และพยานคนอื่นๆ ฟังไม่ได้ว่า จำเลยทั้งสามกระทำความผิดตามฟ้อง และในชั้นพิจารณาจำเลยทั้งสามให้การปฏิเสธโดยอ้างว่าลงชื่อในเอกสารต่างๆ โดย ไม่ทราบข้อความพยานโจทก์ จึงไม่พอรับฟังลงโทษจำเลยได้ ซึ่งจากฎีกาดังกล่าวที่ยกมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าศาลรับ

ฟังแผนประกอบคำรับสารภาพในฐานะพยานแต่ก็มีน้ำหนักน้อย ถ้าไม่มีพยานหลักฐานอื่นเข้ามาประกอบอีกศาลย่อมยกฟ้องจำเลย เป็นต้น

นอกจากนี้ ในวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในลักษณะดังกล่าวเห็นว่าเป็นการสอบสวน เพราะวิธีปฏิบัติในลักษณะดังกล่าว พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจกระทำได้อีกทั้งเป็นการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานจากตัวผู้ต้องหามากเกินไป จนความเป็นประธานในคดีของผู้ต้องหาที่มีสิทธิต่างๆ ในฐานะที่เป็นมนุษย์ถูกระทบกระเทือน จริงอยู่ที่เป้าหมายของการดำเนินคดีอาญาคือการค้นหาความจริงเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน แต่การกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน โดยไม่คำนึงถึงเกียรติภูมิของมนุษย์ชาติ ย่อมไม่ถูกต้องตามหลักนิติรัฐซึ่งถือเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจอธิปไตยตามอำเภอใจ ที่อยู่ภายใต้หลักการที่ว่า การกระทำได้อันเป็นการรุกรานสิทธิของประชาชน จะกระทำต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น ดังนั้น การค้นหาความจริงเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนควรมีความเหมาะสมพอดี ด้วยเหตุนี้จึงไม่มีหลักเกณฑ์ว่าไม่มีกฎหมายห้ามย่อมทำได้ แต่จะมีหลักเกณฑ์ที่ตรงข้ามกัน คือ ต้องมีกฎหมายให้อำนาจจึงจะทำได้⁷⁵

ด้วยเหตุนี้จึงเห็นว่าควรจะให้มีการยกเลิกการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชน เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายและเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนซึ่งในการศึกษาวิจัยฉบับนี้พบปัญหาที่สำคัญ คือ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาเพราะการทำแผนประกอบคำรับสารภาพดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาทั้งทางด้านชีวิตและร่างกาย จิตใจ ชื่อเสียง การสื่อสาร สังคม สิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้การทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนของพนักงานสอบสวน ซึ่งพนักงานสอบสวนอ้างว่าเป็นการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐาน แต่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชน ซึ่งแผนประกอบคำรับสารภาพนั้นศาลจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักน้อย ซึ่งถ้าไม่มีพยานหลักฐานอื่นประกอบศาลย่อมยกฟ้องจำเลย ทั้งนี้ หากผู้ต้องหาประสงค์ที่จะทำแผนประกอบคำรับสารภาพก็สมควรที่จะมีการพิจารณาทบทวนวิธีการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพขึ้นใหม่ และจัดให้มีประสิทธิภาพโดยการเปิดโอกาสให้ญาติของผู้ต้องหาหรือทนายมีสิทธิที่จะได้รับฟังความประสงค์ที่จะให้การรับสารภาพในคดี เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3

ในส่วนของผู้ต้องหาจะเห็นได้ว่าผู้ต้องหาถือเป็นปัจเจกชนในสังคมเช่นเดียวกับผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหาจึงมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน ไม่อาจละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นได้โดยคิดว่าตนเองมีเอกสิทธิ์เหนือกว่าผู้อื่น การเสนอข่าวของผู้ต้องหาในอิสระของข้อมูลข่าวสารต้องอยู่ในแนวทางที่เหมาะสม การใช้อิสระของข้อมูลข่าวสารของตนเองต้องไม่กระทบหรือสร้างความเสียหายต่อสถานะส่วนบุคคลที่กฎหมายให้ความคุ้มครองในสิทธิของผู้อื่นด้วย สิ่งสำคัญในการเสนอข่าวของผู้ต้องหาคือ ต้องคำนึงถึงความถูกต้องและประโยชน์ของสาธารณะที่แท้จริงเป็นสิ่งสำคัญ มิใช่เสนอข่าว

⁷⁵ คณิต ญ นคร.เล่มเดิม. หน้า 16.

เพียงแต่ต้องการความสนใจ หรือความบันเทิง หรือความขบขัน หรือเพื่อธุรกิจโดยอ้างประโยชน์ สาธารณะและสิทธิที่จะรู้ของประชาชนแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งการตอบสนองสิทธิที่จะรู้ของประชาชน โดยไม่คำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่ตกเป็นข่าวเลยย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องบ่อยครั้งที่การเสนอข่าว ของสื่อมวลชนเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจ และรู้วิธีการป้องกันอาชญากรรม แต่ขณะเดียวกันก็ เหมือนเป็นการชี้ให้เห็นถึงขั้นตอนวิธีการกระทำความผิดที่จะนำไปใช้เป็นแบบอย่างหรือพัฒนาการ กระทำความผิด เพื่อหลบหลีกการที่จะถูกดำเนินการสอบสวนจับกุม เช่นกัน ดังนั้นการเสนอข่าว คดีอาญาของสื่อมวลชนที่จะมีเหตุผลและควรหลีกเลี่ยงการเสนอข่าวโดยให้เห็นว่าเป็นเรื่องที่ สนุกสนาน อีกทั้งในบางครั้งการเสนอข่าวของสื่อมวลชนจะแสดงความคิดเห็นของตนเอง แต่ตั้งฉายา ให้กับผู้ต้องหาไปในข่าวที่ตนเสนอเพื่อแสดงให้เห็นว่าการกระทำความผิดเช่นนั้นน่าสนใจ และอาจ เป็นการชักนำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบจากต้นแบบการกระทำความผิดได้ ดังนั้นการจำกัดบทบาท ของสื่อมวลชนในการเสนอข่าวเกี่ยวกับคดีอาญา นับเป็นแนวทางในการให้หลักประกันสิทธิของ ผู้ต้องหาที่จะไม่ถูกกระทำในลักษณะประจานได้ แต่ทั้งนี้การเสนอข่าวของสื่อมวลชนปัจจุบันต้องมีการ ประสานระหว่าง ผู้ให้ข่าวและผู้เสนอข่าว ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการให้ข่าวคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หากให้ข่าวที่ไม่เป็นธรรม การเสนอข่าวก็มีแนวโน้มที่ไม่เป็นธรรมด้วยเช่นกัน ดังนั้น ในการปฏิบัติ หน้าที่ของผู้ให้ข่าวและผู้เสนอข่าวควรเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักสิทธิ มนุษยชนด้วย มิใช่ทำหน้าที่เป็นผู้สอบสวนและพิพากษาตัดสินการเป็นผู้กระทำความผิดของผู้ต้องหา เสียเองซึ่งการกระทำดังกล่าวเห็นได้ว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ดังที่เคยปรากฏในมาตรา 35 ที่บัญญัติไว้ว่า “สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครองการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือ ภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์ โดยมีขอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่ เกี่ยวกับตนทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

การที่สื่อมวลชนบันทึกภาพการประชาติผู้ต้องหาในขณะนำขึ้นเกิดเหตุประกอบ คำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชน ย่อมส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง เกียรติภูมิ และสถานะ ทางสังคมของผู้ต้องหา จึงเข้าข่ายเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล ตามที่กฎหมายบัญญัติคุ้มครองไว้ นอกจากนี้การกระทำดังกล่าวของสื่อมวลชนยังเข้าข่ายเป็นการ กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดใส่ ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามในประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง และทรัพย์สิน ถูกดูหมิ่นหรือถูก เกลียดชัง ผู้นั้นมีความผิดฐานหมิ่นประมาท” ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงควรนำ มาตราการทางกฎหมายอาญาในเรื่องของการหมิ่นประมาทมาบังคับใช้ต่อสื่อมวลชนดังกล่าวด้วย นอกจากนี้การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้ต้องหาภายหลังจากการนำตัวไปทำแผนประกอบ คำรับสารภาพ เห็นว่าประเทศไทยแม้จะมีรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารทางราชการ พ.ศ. 2540 กำหนดเสรีภาพของข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนสามารถรับรู้ได้ แต่ในทางปฏิบัติพนักงาน สอบสวนและสื่อมวลชนไม่ค่อยให้ความสำคัญเท่าใดนัก โดยเฉพาะการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้ต้องหาในคดีอาญาที่ไม่คำนึงถึงสิทธิและสถานะของผู้ต้องหา ทั้งนี้ในส่วนของสำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติเองก็เคยออกระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0606.6/150066 ลงวันที่ 24 ตุลาคม 2540 เรื่องการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนพึงงดเว้นการบอกกล่าวหรือไขข่าวถึงกำหนดวันเวลาที่ผู้ต้องหาจำเป็นต้องหาน้ำซึ้ที่เกิดเหตุต่อสาธารณชนทราบ แต่ในทางปฏิบัติก็ไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีลักษณะเป็นคำแนะนำมากกว่าที่จะเป็นกฎหมายเพื่อบังคับใช้ จึงยังเป็นปัญหาในทางปฏิบัติที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิที่จะไม่ถูกประจานของผู้ต้องหาตามมา ในประเด็นนี้ควรต้องปรับปรุงแก้ไข ทั้งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี โดยกำหนดห้ามมิให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนเพราะหากพิจารณาจากหลักเกณฑ์ทางกฎหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีไม่มีกฎหมายใดให้อำนาจพนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนจึงควรระบุห้ามให้ชัดแจ้งทั้งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีทั้งนี้เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการกระทำที่เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

อนึ่ง ในปัจจุบันปรากฏอยู่เสมอว่า พนักงานสอบสวนจะเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนทำการถ่ายภาพของผู้ต้องหา หรือผู้เสียหาย หรือพยานในขณะที่ทำการสอบสวน หรือในบางครั้งนักข่าวทำตัวเป็นคู่ความโดยซักถามหรือสอบสวนผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือพยานเอง ซึ่งการสอบสวนที่กระทำในลักษณะที่เปิดเผยมากเกินไปอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อรูปคดีได้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือสั่งการเรื่องการสัมภาษณ์ หรือถ่ายภาพผู้ต้องหา หรือพยานระหว่างการสอบสวนว่า ให้ระมัดระวังในการสอบสวนผู้ต้องหาและพยาน และห้ามมิให้กระทำในลักษณะเปิดเผยง่ายต่อการที่สื่อมวลชนหรือบุคคลภายนอกจะเข้าถ่ายภาพ หรือเข้าฟังการสอบสวนนั้นได้ การสอบสวนควรกระทำในห้องสอบสวนของสถานีตำรวจ หากจะไปทำการสอบสวนผู้เสียหายหรือพยานที่อื่นซึ่งมิใช่ที่ทำการของพนักงานสอบสวน ควรปลอดภัยต่อช่างภาพ⁷⁶ ซึ่งหนังสือสั่งการ มีลักษณะเป็นคำแนะนำที่ไม่มีสภาพบังคับจึงควรจะเป็นกฎหมายเพื่อใช้บังคับในขั้นตอนการสอบสวนต่อไป

ในด้านปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพทางด้านสังคมพบว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้ความคุ้มครองสิทธิต่างๆ ของผู้ต้องหาไว้หลายประการ หากแต่ในสิทธิและเสรีภาพทางด้านสังคมของผู้ต้องหาในประเทศไทยปัจจุบันยังไม่ได้มีการคุ้มครองทั้งที่บุคคลดังกล่าวซึ่งผู้ต้องหาถือเป็นบุคคลคนหนึ่งที่ต้องให้การคุ้มครองเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เพราะถือเสมือนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดตามหลักนิติรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันแต่ในทางปฏิบัติกลับตรงกันข้าม เนื่องจากสังคมปัจจุบันได้กำหนดให้บุคคลเหล่านี้เปรียบเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดโดยปริยาย ส่งผลให้สิทธิทางด้านสังคมต้องสูญเสียไปโดยสิ้นเชิง เช่น สิทธิทางการศึกษา สิทธิในการประกอบอาชีพ สิทธิทางการเมือง เป็นต้น ดังนั้น แสดงให้เห็นว่าการใช้มาตรการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพทางด้านสังคมของผู้ต้องหาในประเทศไทยยังไม่มี ความชัดเจนในทางปฏิบัติ และไม่สอดคล้องกับหลัก

⁷⁶ หนังสือสั่งการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0518 (อก.)/34887 ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2545 เรื่องการสัมภาษณ์หรือถ่ายภาพผู้ต้องหาหรือพยานระหว่างสอบสวน.

กฎหมายที่เคยปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ตลอดจนถึง หลักมาตรฐานสากล และกฎหมายของต่างประเทศที่ได้ทำการศึกษา ส่งผลทำให้สิทธิและเสรีภาพดังกล่าว ได้สูญหายไป ในประเด็นนี้เห็นว่าควรปรับปรุงแก้ไขวิธีการที่เป็นการนำผู้ต้องหาซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในปัจจุบัน ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น คือ หากผู้ต้องหา ไม่ประสงค์จะทำแผนประกอบคำรับสารภาพก็ห้ามพนักงานสอบสวนนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งอาจเป็นการสร้างเสริมสิทธิทางสังคมต่างๆ ของผู้ต้องหา เช่นนี้เป็นต้น

นอกจากนี้ในปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และสิทธิในความเสมอภาคของผู้ต้องหา พบว่าในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในขั้นตอนการสอบสวน แต่ทั้งนี้อำนาจของพนักงานสอบสวนในการกระทำการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานก็ต้องอยู่ภายในขอบเขตของกฎหมายด้วย การใช้อำนาจโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในสังคมด้วย พนักงานสอบสวนเป็นตัวแทนรัฐในการใช้อำนาจที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนได้เท่าที่กฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น ดังนั้นพนักงานสอบสวนควรที่จะตระหนักเสมอว่า ผู้ต้องหาถือเป็นประชาชนในสังคมที่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิต่างๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติเช่นกัน พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจกระทำการใดๆ ที่เกินกรอบอำนาจของกฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานจากตัวผู้ต้องหาได้ ถึงแม้พนักงานสอบสวนจะมีความเชื่อมั่นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดก็ตาม การควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนถือเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้อำนาจเกินขอบเขตของพนักงานสอบสวน อันส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาได้ บรรดารัฐเสรีประชาธิปไตยถือว่าหลักที่ใช้ในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและสิทธิของประชาชนคือ หลักนิติรัฐซึ่งหลักนิติรัฐถือเป็นกฎเกณฑ์ที่เป็นหลักประกันสิทธิของประชาชนจากการใช้อำนาจรัฐตามอำเภอใจ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ภายใต้หลักการที่ว่า การกระทำที่เป็นการรุกรานสิทธิของประชาชนจะกระทำต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น และอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเป็นอำนาจที่วัดได้ คือ เป็นอำนาจที่มีขอบเขตและต้องมีการควบคุมให้มีการใช้อำนาจภายในขอบเขตเท่านั้น เช่น ในประเทศไทยประชาชนย่อมทราบได้จากกฎหมายว่าเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจหน้าที่เพียงใด และจะใช้อำนาจหน้าที่นั้นกับประชาชนได้เพียงใด⁷⁷

ในส่วนของสาระสำคัญของหลักนิติรัฐที่ใช้ควบคุมอำนาจของพนักงานสอบสวนในขั้นตอนการสอบสวนคือ

1) บรรดาการกระทำทั้งหลายของเจ้าหน้าที่รัฐต้องชอบด้วยกฎหมาย คือ การใช้อำนาจสั่งการของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ประชาชนกระทำการหรือละเว้นไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดต่อเมื่อมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้อำนาจไว้อย่างชัดเจน และต้องใช้อำนาจนั้นภายในกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้

2) บรรดากฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรนิติบัญญัติต้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะกฎหมายที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการล่วงล้ำเข้าไปในดินแห่งสิทธิเสรีภาพของประชาชน ต้อง

⁷⁷ หยุต แสงอุทัย (2538). **หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป**. หน้า 125.

มีข้อความระบุไว้อย่างชัดเจนพอสมควรว่า ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในองค์กรใดมีอำนาจลงมือเข้าไปในดินแดนแห่งสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ในกรณีอย่างใดบ้าง และภายในขอบเขตอย่างไร⁷⁸

ด้วยเหตุนี้การดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหาจึงไม่มีหลักว่าการค้นหาความจริงจะกระทำโดยปราศจากข้อจำกัด แต่ต้องเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามวิถีทางยุติธรรมและการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักความสมควรแก่เหตุ คือ ต้องมีความพอเหมาะพอดีระหว่างการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อตัวผู้ต้องหาด้วย⁷⁹

สำหรับหลักความสมควรแก่เหตุหรือหลักห้ามมิให้กระทำเกินกว่าเหตุ ถือเป็นหลักที่มีการยอมรับว่าเป็นหลักการที่มีความมุ่งหมายเพื่อจำกัดการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ และเป็นหลักที่ก่อให้เกิดความมั่นคงต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ซึ่งสาระสำคัญของหลักความสมควรแก่เหตุมีอยู่ 3 ประการ คือ ความเหมาะสม ความจำเป็น และความสมเหตุสมผล⁸⁰

หลักความเหมาะสมนี้ เรียกร้องให้ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้กับผลที่จะได้รับจากการใช้มาตรการนั้น หากไม่บรรลุผลที่ต้องการอย่างแน่แท้ย่อมถือว่าการใช้อำนาจรัฐนั้นไม่เหมาะสม⁸¹

หลักความจำเป็น คือ มาตรการหรือวิธีการที่มีความจำเป็นเมื่อไม่สามารถที่จะเลือกมาตรการหรือวิธีการอื่นใดที่มีผลเช่นเดียวกับมาตรการที่เลือกได้ อีกทั้งมาตรการหรือวิธีการนั้นส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานน้อยที่สุด⁸² ดังนั้นการกระทำใดที่เป็นการแทรกแซงของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อประชาชนในสังคมนั้นถึงผู้ต้องหาด้วย การกระทำนั้นต้องส่งผลกระทบต่อสิทธิ ขั้นพื้นฐาน คือ สิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้อันได้แก่ สิทธิเกี่ยวกับเสรีภาพของปัจเจกชน ได้แก่ การแสดงออกถึงคุณค่ามนุษย์ที่มีพื้นฐานมาจากศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์⁸³ สำหรับความหมายของการแทรกแซงในสิทธิเสรีภาพคือ

- 1) การกระทำนั้นต้องเป็นการกระทำที่เกิดจากความมุ่งประสงค์ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- 2) การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐจะต้องก่อให้เกิดผลโดยตรงต่อการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน
- 3) การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐทั้งหลายซึ่งเป็นการทำให้การใช้สิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่อาจเป็นไปได้

⁷⁸ ชาญชัย แสงศักดิ์. (2546). คำอธิบายกฎหมายปกครอง. หน้า 53.

⁷⁹ คณิต วนคร .เล่มเดิม. หน้า 16.

⁸⁰ บรรเจิด สิงคะเนติ และคณะ (2543). “หลักความได้สัดส่วนตามหลักกฎหมายเยอรมันและฝรั่งเศส.” วารสารกฎหมายปกครอง, 19, 1. หน้า 167.

⁸¹ วรเจตน์ ภาคีรัตน์ (2543). “เงื่อนไขในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน: “มาตร” ในการควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ.” วารสารนิติศาสตร์, 30, 2. หน้า 189.

⁸² บรรเจิด สิงคะเนติ.เล่มเดิม. หน้า 177.

⁸³ วุฒิชัย จิตตานุ (2546). “สิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก” วารสารรัฐธรรมนูญ, 5, 14. หน้า 79.

แต่ทั้งนี้การแทรกแซงของเจ้าหน้าที่รัฐสามารถกระทำได้อย่างได้ขอบเขตของความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ⁸⁴

หลักความสมเหตุสมผล เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์และวิธีการ กล่าวคือเป็นการพิจารณาความสมดุลระหว่างสิทธิขั้นพื้นฐานที่ถูกกระทบและผลประโยชน์ส่วนรวมที่เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องมีความสมดุลกัน เพราะหากกระทบสิทธิของปัจเจกชนมากแต่ประโยชน์สาธารณะที่เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐมีเพียงเล็กน้อย กรณีนี้ไม่ถือว่าเป็นไปตามหลักความสมเหตุสมผล หรือหลักความได้สัดส่วน⁸⁵

แนวทางในการตรวจสอบอำนาจของพนักงานสอบสวนในกรณีการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่ทำให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความผิดตามสถานที่เกิดเหตุ โดยมีสื่อมวลชนเป็นตัวกลางในการเผยแพร่ภาพ ถือเป็นการกระทำที่ไม่เป็นไปตามหลักความสมเหตุสมผล เพราะไม่มีความพอเหมาะพอดีระหว่างวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนกับ สิทธิของผู้ต้องหา เนื่องจากในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพของพนักงานสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนต้องการใช้ผลของการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าจำเลยคือผู้ที่กระทำความผิดจริง เพื่อที่ศาลจะฟังลงโทษจำเลยได้จากผลของการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ แต่การนำไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหา ศาลมองว่าเป็นเพียงพยานหลักฐานอย่างหนึ่งเท่านั้น มิใช่พยานเด็ดขาดอันจะมีผลถึงกับใช้ลงโทษจำเลยได้⁸⁶ การนำผลของการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพมาใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลไม่บรรลุผลตามที่พนักงานสอบสวนต้องการ ถือเป็นการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่เหมาะสม อีกทั้งการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพในปัจจุบันที่เป็นการแสดงท่าทางการกระทำความผิดตามที่สาธารณะเป็นวิธีการที่ส่งผลกระทบต่อเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาและหลักการได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ของผู้ต้องหาอย่างมาก เพราะยังมีมาตรการหรือวิธีการอื่นที่พนักงานสอบสวนสามารถกระทำได้ในขั้นตอนการสอบสวนเพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมพยานหลักฐานที่มีใช่เป็นการเปิดเผยต่อสาธารณชนจนมีลักษณะประจานผู้ต้องหาเช่นนี้ โดยเฉพาะหากต้องการที่จะทราบรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการกระทำความผิดของผู้ต้องหาเพื่อประกอบคำรับสารภาพ จะมีบันทึกคำให้การของผู้ต้องหา หรือแม้แต่บันทึกแผนประทุษกรรมที่พนักงานสอบสวนต้องรายงานให้กองทะเบียนประวัติอาชญากร ซึ่งเป็นการบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ต้องหาที่สามารถกระทำได้ในขั้นตอนการสอบสวนและพนักงานสอบสวนมีอำนาจกระทำได้ในลักษณะของการสอบถามปากคำผู้ต้องหาที่กระทำกันในห้องสอบสวนแล้วบันทึกรายละเอียดเป็นลายลักษณ์ต่อหน้าทนายความหรือบุคคลที่ผู้ต้องหาไว้วางใจเป็นผู้พิทักษ์สิทธิให้กับผู้ต้องหาในชั้นตอนที่น่าจะดีกว่าการนำผู้ต้องหาไปแสดงท่าทางรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามสถานที่เกิดเหตุเหมือนในปัจจุบัน

ส่วนการที่พนักงานสอบสวนกล่าวว่ที่ต้องมีการปฏิบัติเช่นนี้ต่อผู้ต้องหาก็เพื่อประโยชน์ต่อสาธารณชน ในการได้รับทราบข้อมูลข่าวสารการกระทำความผิดของผู้ต้องหาเพื่อป้องกันตนเองได้

⁸⁴ ชาญชัย แสงวงศ์. เล่มเดิม. หน้า 215 – 217.

⁸⁵ บรรเจิด สิงคะเนติ .เล่มเดิม. หน้า 32 – 33.

⁸⁶ ธีสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์ (2538). “คำรับสารภาพชั้นสอบสวน.” วารสารอัยการ, 18, 206. หน้า 128.

ในส่วนนี้เห็นว่า การให้ข้อมูลข่าวสารของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับผู้ต้องหาที่ยังไม่ได้อยู่ในความควบคุมของพนักงานสอบสวน คืออยู่ในช่วงการติดตามจับกุมน่าจะเกิดประโยชน์ต่อสาธารณชนในการป้องกันตัวมากกว่าการนำผู้ต้องหาที่อยู่ในความควบคุมของพนักงานสอบสวนแล้วไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งไม่เกิดประโยชน์ใดๆ ต่อสาธารณชนเลย ในทางตรงข้ามอาจเกิดความสะใจหรือพฤติกรรมเลียนแบบจากการกระทำความผิดได้มากกว่าวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในลักษณะดังกล่าวเป็นการแทรกแซงสิทธิของผู้ต้องหาเกินความเหมาะสมและความจำเป็น โดยมีใช้วิธีปฏิบัติที่เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง แต่เพื่อประโยชน์แก่องค์กรของพนักงานสอบสวนมากกว่า อีกทั้งคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชน รัฐต้องเสียงบประมาณในการคุมตัวผู้ต้องหาตระเวนไปนำซึ่งทำให้เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพตามสถานที่ต่างๆ และใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือในบางครั้งมีชุดคอมมานโดพร้อมอาวุธครบมือเป็นจำนวนมากเพื่อคุ้มกันผู้ต้องหา⁸⁷ ในบางครั้งดูเหมือนวิธีปฏิบัติเช่นนี้กับผู้ต้องหาคือสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบการก่ออาชญากรรมแก่เยาวชนได้ หรือในบางครั้งผู้ที่ผลิตจะกระทำความผิดนำรูปแบบไปพัฒนาทำให้ยากแก่การติดตามจับกุมได้

อนึ่ง การทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนในลักษณะที่เป็น การควบคุมตัวผู้ต้องหา โดย ใส่กุญแจมือและให้แสดงท่าทางการกระทำความผิดตามที่สาธารณะ ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิและสถานะของผู้ต้องหาที่มีอยู่ในตัวเอง การตกเป็นผู้ต้องหาได้ทำให้คุณค่าความเป็นคนหรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต้องหมดสิ้นไปด้วย เพราะปัจจุบันสถานะของผู้ต้องหาในคดีอาญาไม่ถือเป็นกรรมในคดีอีกต่อไป แต่ถ้ามีสถานะเป็นประธานในคดี มีสิทธิต่างๆ ในอันที่จะสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาจะใช้วิธีการที่ทำให้ผู้ต้องหาตกเป็นกรรมในคดีไม่ได้

การทำแผนประกอบคำรับสารภาพถือได้ว่าเป็นการประจานถือเสมือนเป็นการลงโทษผู้ต้องหาเพื่อทำให้ผู้ต้องหาได้รับความอับอาย หรือในบางครั้งอาจได้รับบาดเจ็บมรตามมาด้วย ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 ถือได้ว่าบุคคลที่เป็นผู้ต้องหานั้นถือเป็นบุคคลที่บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา ดังนั้นเจ้าพนักงานตำรวจจะปฏิบัติกับบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดเพื่อทำให้ผู้ต้องหาได้รับความอับอายและได้รับบาดเจ็บอันเป็นการลดคุณค่าในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มิได้ แต่ในทางปฏิบัติของกระบวนการยุติธรรมเริ่มตั้งแต่กระบวนการสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงจนกระทั่งมีคำพิพากษาถึงที่สุด จำเป็นต้องใช้เวลาในการควบคุมผู้ถูกกล่าวหาไว้ก่อน ซึ่งอำนาจในการควบคุมผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดของพนักงานสอบสวนมีข้อจำกัดเพียง 48 ชั่วโมงและจะต้องขออำนาจฝากขังยังเรือนจำ อย่างไรก็ตามในขั้นตอนของตำรวจ อัยการ ศาล ผู้ต้องหามีสิทธิยื่นประกันตัวได้ ส่วนผู้ต้องหาที่ไม่มีหลักทรัพย์ในการประกันตัวหรือ ผู้มีอำนาจไม่พิจารณาอนุมัติ ก็จะถูกนำตัวไปคุมขังในเรือนจำ ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 ถือได้ว่ามีความสำคัญต่อผู้ต้องหาอย่างมาก เพราะเมื่อผู้ต้องหาอยู่ในขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญาชั้นเจ้าพนักงาน หรือในระหว่างการพิจารณาของศาลจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วย

⁸⁷ ไทยรัฐ. (2548, 2 กรกฎาคม). “ฆาตกร 5 ศพ.” ไทยรัฐ. หน้า 17.

สิทธิมนุษยชน ข้อ 11 (1) ซึ่งบัญญัติว่า บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย ในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตน ได้รับหลักประกันทั้งหมด ที่จำเป็นในการต่อสู้คดี แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาในข้อนี้เสมอ โดยเฉพาะในขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน ที่มีได้คำนึงถึงสิทธิข้อนี้ของผู้ต้องหาเท่าที่ควรซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้รับผลกระทบอย่างมากจากวิธีปฏิบัติในการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่เป็นการแสดงการกระทำความผิดต่อสาธารณชน โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้เสนอข่าวให้เกิดการพิจารณาโดยมติมหาชนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดทั้งที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด

นอกจากนี้แล้วในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพยังพบปัญหาเกี่ยวกับความเสมอภาคซึ่งเป็นความเสมอภาคในการใช้กฎหมายโดยพนักงานสอบสวน ซึ่งหลักดังกล่าวเป็นข้อห้ามมิให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจโดยอำเภอใจในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพเพราะผู้ต้องหาได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ตามรัฐธรรมนูญจึงมีสิทธิและเสรีภาพในด้านต่างๆ อันเป็นสาระสำคัญของบุคคลเหมือนกับประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งหากพิจารณาจากการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาแล้วจะพบว่าผู้ต้องหาไม่มีสิทธิสิทธิในการเรียกร้องอย่างเท่าเทียมกันกับการให้พนักงานสอบสวนของรัฐใช้ดุลพินิจอย่างปราศจากข้อบกพร่อง ที่เป็นเช่นนี้ ก็เพราะว่าอำนาจในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนที่กว้างขวาง ซึ่งในเมื่อเป็นเช่นนี้ก็อาจพิเคราะห์ได้ว่าพนักงานสอบสวน อาจใช้ดุลพินิจที่เอนเอียงและไม่ชอบด้วยกฎหมายผู้ต้องหาจึงน่าจะไม่ได้รับความเสมอภาคในทางอรรถคดีอันนำไปสู่การละเมิดต่อหลักความเสมอภาคซึ่งมีหลักว่าการปฏิบัติให้แตกต่างกันสำหรับข้อเท็จจริงที่มีสาระสำคัญเหมือนกันให้แตกต่างแตกต่างกันย่อมไม่เสมอภาค

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักนิติรัฐเป็นหลักการสำคัญของการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามระบอบเสรีประชาธิปไตยที่ให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพของประชาชน ดังนั้นการใช้อำนาจทั้งหลายของเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับคุณค่าสูงสุดของรัฐธรรมนูญด้วย เพราะผู้ต้องหาไม่ใช่เครื่องมือในการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนเหมือนในสมัยโบราณอีกต่อไป หากเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจมากเกินไปจะทำให้ระบอบเสรีประชาธิปไตยกลายเป็นเผด็จการ เข้าสู่ระบอบรัฐตำรวจแทนได้ ซึ่งระบอบรัฐตำรวจถือเป็นหลักการที่ตรงข้ามกับหลักนิติรัฐอย่างสิ้นเชิง เพราะระบอบรัฐตำรวจจะไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนในสังคมแต่อย่างใด เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถนำเอาวิธีการต่างๆ ที่ตนเห็นว่าเป็นประโยชน์ในการดำเนินการมาใช้กับประชาชนได้อย่างเต็มที่ โดยทั้งอยู่บนแนวคิดที่ว่า “เพื่อจุดมุ่งหมายที่ตนประสงค์ไว้ก็เพียงพอแล้วที่จะทำให้วิธีการต่างๆ ที่ตนนำมาใช้ถูกต้องชอบธรรม” สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้ เห็นว่า หากมีการกระทำที่เป็นการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคเกินควรก็ควรจะมีการพิจารณาบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญาต่อผู้ที่ทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ละเลยต่อการดูแลผู้ต้องหาในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ทั้งนี้ ในกรณีของเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ควรมีการดำเนินการลงโทษทางวินัย ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในช่วงต้นทั้งนี้ หากพบว่า

การทำแผนประกอบคำรับสารภาพส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาในการที่จะถูกปฏิบัติเสมือนผู้กระทำความผิดและถูกลงโทษโดยการประจาน ก็ควรที่จะยกเลิกวิธีปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวเพื่อป้องกันการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญทั้งในกรณีการกระทำที่เป็นการขัดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพในชีวิตละร่างกายของผู้ต้องหาตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ผ่านมา

อนึ่ง จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายต่อผู้ต้องหาในบทที่ผ่านมาจะพบว่าในประเทศสหรัฐอเมริกาการนำตัวบุคคลเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นการจับกุมการคุมขังบุคคลไว้ในระหว่างพิจารณาคดีนั้น ถือเป็นการกระทำที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งรัฐจำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังเป็นสำคัญ บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาในส่วนของ Fourth Amendment ว่า การจะใช้มาตรการบังคับเอาเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือการกระทำที่มีผลกระทบต่อเสรีภาพของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการค้น การยึด และการจับ จะต้องมีความสมควรในการออกหมาย หรือการใช้มาตรการต่างๆ กับตัวบุคคล ทั้งนี้ ผู้ที่มีอำนาจดังกล่าว คือ ศาล แต่เพียงผู้เดียว อย่างไรก็ดี เมื่อบุคคลใดได้กระทำการอันเข้าข่ายเป็นความผิด ก็จำเป็นต้องนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อค้นหาความจริง ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้ตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ด้วยเหตุที่ว่า ยังไม่ถือเป็นผู้กระทำความผิดจนกว่าจะมี คำพิพากษาถึงที่สุด โดยได้วางแนวบรรทัดฐานในเรื่องการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาในการที่จะได้รับความยุติธรรมจากรัฐ สิทธิที่ว่ามีได้แก่ สิทธิที่จะไม่พูด สิทธิที่จะมีทนายต่อผู้ต้องหา คำพูดของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนสามารถใช้เป็นพยานผูกมัดตนในชั้นศาล และถ้าเมื่อมีการจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ที่คุมขังโดยไม่มีการแจ้งสิทธิของผู้หาดังกล่าว ก็จะถือว่ากระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนนั้นมิชอบ

รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาในส่วนของ Fifth Amendment ก็ได้วางหลักประกันในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลดังกล่าว โดยเฉพาะกรณีมิให้มีการใช้มาตรการใดๆ ที่เป็นการบังคับหรือบีบใจให้ผู้ต้องหารับสารภาพ โดยถือเป็นหลักประกันสิทธิผู้ต้องหาที่สำคัญประการหนึ่ง

ในกรณีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา ในประเทศสหรัฐอเมริกา จะไม่มีกฎหมาย หรือหลักปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดให้มีการทำ แผนประกอบคำรับสารภาพ ในลักษณะให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุหรือให้แสดงลักษณะท่าทางรายละเอียดของการกระทำความผิดอย่างใด ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานของศาลในประเทศไทยเกี่ยวกับเรื่องการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพแทบจะไม่มีน้ำหนักในการรับฟังพยานหลักฐานเลยหากผลสุดท้ายในชั้นพิจารณาคดีจำเลยให้การปฏิเสธ เพราะลำพังแต่การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักน้อยต้องมีพยานหลักฐานอื่นประกอบ

สำหรับ คดีต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาดังที่กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นได้ว่า เป็นเรื่องที่แตกต่างกันแนวปฏิบัติของประเทศไทยเป็นอย่างมาก และอาจกล่าวได้ว่าลักษณะของการกระทำที่ให้ผู้ต้องหาแสดงตน แสดงกิริยาท่าทางหรือกล่าวคำพูดในชั้นสอบสวนของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ไม่ใช่การทำแผนประกอบคำรับสารภาพหรือทำแผนประทุษกรรมแต่อย่างใด เป็นเพียงกระทำ เพื่อให้ผู้กล่าวหาหรือพยานชี้ตัว เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่จะทำให้แน่ใจว่าผู้ต้องหาที่ตำรวจจับได้นั้นคือคนร้ายเท่านั้นเพราะถ้าผู้กล่าวหา หรือพยานชี้ตัวหรือกระทำได้ถูกต้องแล้วก็น่าเชื่อว่า ผู้ต้องหานั้นคือคนร้ายจริง ย่อมทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ และอัยการได้พยานหลักฐานที่

จะพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาอันจะทำให้สามารถสั่งฟ้อง เพื่อขอให้ศาลลงโทษได้ต่อไปซึ่งในประเด็นนี้มีความแตกต่างจากของประเทศไทยเป็นอย่างมากเพราะในประเทศไทยนั้นศาลมองว่าเป็นการทำแผนประกอบคำรับสารภาพเป็นเพียงพยานหลักฐานอย่างหนึ่งเท่านั้นมิใช่พยานเด็ดขาดอันจะมีผลถึงการใช้บทลงโทษจำเลยได้ ดังนี้ เห็นได้ว่าการจัดให้มีการทำแผนประทุษกรรม ในประเทศไทยตามสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ไม่เพียงแต่เป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความเสมอภาคของผู้ต้องหาเท่านั้น ยังเป็นการปฏิบัติที่ขัดต่อหลักการ ข้อสันนิษฐานในเรื่องความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาที่ได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ว่าเป็นผู้กระทำผิดจริงโดยศาลตามหลักนิติรัฐอีกด้วย การทำแผนประกอบคำรับสารภาพนั้นเท่ากับเป็นการพิจารณาถึงการเป็นผู้กระทำผิดของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนเลยทีเดียว และหากจะพิจารณาโดยถ่วงแต่แล้ว จะเห็นได้ว่าถึงแม้ผู้ต้องหา จะได้ให้การรับสารภาพและให้ความยินยอมในการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพนั้น แต่ความจริง การที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพก็อาจรับสารภาพด้วยเหตุผลต่างๆ มากมายรวมทั้งอาจกลับคำให้การเสียเมื่อใดก็ได้และเมื่อผู้ต้องหา กลับคำให้การรับสารภาพเป็นในให้การปฏิเสธในชั้นศาลเสียแล้วหากคดีนั้น ปรากฏจากเสีย ซึ่งประจักษ์พยาน ผู้รู้เห็น เหตุการณ์ หรือ พยานหลักฐานสำคัญอื่นใด แม้จะมีพยานหลักฐาน ภาพถ่าย แผนที่ที่ผู้ต้องหา ได้นำมาชี้ที่เกิดเหตุหรือนำให้ค้นของกลาง พยานหลักฐานต่างๆ เหล่านี้ก็อาจไม่มีน้ำหนัก ให้รับฟังพอที่จะพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้ต้องหา หรือจำเลยได้ ดังเช่นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2813-2814/2523 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4592/2529 ที่กล่าวมาในข้างต้น

นอกจากนี้ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศหนึ่งในหลายประเทศที่ให้ความสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารคดีอาญาเกี่ยวกับผู้ต้องหาที่มีลักษณะทำให้เห็นว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดมาก เพราะจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาคดีโดยคณะลูกขุนเกิดอคติและปราศจากความยุติธรรมได้ จึงได้มีการกำหนดแนวทางในการให้ข่าวสารของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายว่าเจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวจะต้องไม่ให้ข่าวที่มีอิทธิพลเหนือการพิจารณาคดีของผู้ถูกกล่าวหา และจะต้องไม่ให้ข่าวที่มีเหตุผลน่าเชื่อว่าจะก่อให้เกิดอิทธิพลในระหว่างการพิจารณาคดี หรือการพิจารณาคดี ที่จะเริ่มขึ้นในภายหลัง อีกทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ควรที่จะสนับสนุนให้มีการถ่ายภาพ หรือแพร่ภาพทางโทรทัศน์เกี่ยวกับผู้ต้องหาในที่สาธารณะ

สำหรับประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีกฎหมายเน้นการให้อำนาจควบคุมตัวผู้ต้องขังของพนักงานสอบสวน เพื่อให้การควบคุมผู้ต้องขังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ มีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคล เช่น กฎบัตรแห่งสิทธิของญี่ปุ่น (Japanese Bill of Right) การดำเนินคดีอาญาของญี่ปุ่นได้มีการบัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิของประชาชนไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศญี่ปุ่น และรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1947 ซึ่งได้วางหลักประกันเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาไว้หลายประการในหมวดที่ 3 เรียกกันโดยทั่วไปว่า Japanese Bill of Rights หรือ กฎบัตรแห่งสิทธิของญี่ปุ่น สิทธิดังกล่าวนี้ได้แก่

ข้อที่ (6) การทรมานหรือการลงโทษด้วยความทารุณโหดร้ายจะกระทำมิได้

ข้อที่ (7) บุคคลจะไม่ถูกบังคับให้รับสารภาพ คำรับสารภาพโดยการบังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ หรือคำรับสารภาพ ภายหลังจากการถูกจับหรือคุมขังโดยการหน่วงเหนี่ยวถ่วงเวลาให้ล่าช้า

มิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน นอกจากนั้นบุคคลจะไม่ถูกพิพากษาลงโทษในกรณีที่มีข้อพิสูจน์เพียงคำรับสารภาพของเขาเท่านั้น

จากหลักการใน Japanese Bill of Rights หรือ กฎบัตรแห่งสิทธิของญี่ปุ่นในข้อที่ (7) นี้ จะเห็นได้ว่าในประเทศญี่ปุ่นนี้บุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาจะไม่ถูกบังคับให้รับสารภาพ คำรับสารภาพโดยการบังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ หรือคำรับสารภาพ ภายหลังจากการถูกจับหรือคุมขังโดยการหน่วงเหนี่ยวถ่วงเวลาให้ล่าช้า มิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน นอกจากนั้นบุคคลจะไม่ถูกพิพากษาลงโทษในกรณีที่มีข้อพิสูจน์เพียงคำรับสารภาพของเขาเท่านั้น ซึ่งเห็นได้ชัดว่าหลักการของประเทศญี่ปุ่นดังกล่าวนี้เป็นหลักประกันว่าบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาจะไม่ถูกบังคับให้ทำแผนประกอบ คำรับสารภาพ หากไม่เต็มใจ ทั้งนี้ การบังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ให้ทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ก็มิอาจทำได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในความเสมอภาคใน Article 3 GG ว่า บุคคลทุกคนจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน กล่าวคือ รัฐจะต้องบังคับใช้กฎหมายแก่พลเมืองเยอรมันทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยจะเลือกปฏิบัติต่อบุคคลใด หรือทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเสียเปรียบในทางกฎหมายไม่ได้ ซึ่งเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นถึงรัฐของประเทศเยอรมันมีหน้าที่ต้องจัดสรรให้คนเยอรมันทุกคนได้รับสิทธิที่กฎหมายรับรองคุ้มครองเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิการนับถือศาสนา สิทธิในการประกอบอาชีพ กรณีดังกล่าวได้ให้การคุ้มครองตลอดจนบุคคลที่เป็นผู้ต้องขัง หรือนักโทษที่จะต้องได้รับสิทธิดังกล่าวเช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สิทธิตามรัฐธรรมนูญข้อนี้จะนำไปสู่การกำหนดกฎเกณฑ์ให้ผู้ต้องหา ผู้ต้องขัง หรือนักโทษ ได้รับสิทธิในทุกเรื่องดังกล่าวมาแล้วข้างต้นไม่แตกต่างจากบุคคลที่มีได้อยู่ในที่คุมขังหรือเรือนจำของรัฐแต่อย่างใด

ในประเทศเยอรมนีถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีความเคร่งครัดในเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ โดยมีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ รัฐธรรมนูญของเยอรมันได้ให้ความสำคัญกับบุคคลทุกคนสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้อย่างเต็มที่ ครอบคลุมที่ไม่ไปรบกวนสิทธิของผู้อื่นหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้โดยค่านึงว่าบุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตและมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้หลักความเสมอภาคของบุคคล ก็ถือเป็นหลักที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ เยอรมันให้ความสำคัญและสามารถใช้บังคับได้อย่างเห็นได้ชัดเจน โดยเฉพาะในส่วนของกระบวนการสอบสวนและพิจารณาคดีที่เป็นการกลั่นกรองอย่างรอบรอบดั่งนั้น ประเทศเยอรมันจึงถือเป็นประเทศที่ให้การคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่เห็นผลได้ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลน้อยลง นอกจากนี้ประเทศเยอรมนี ในการคุ้มครองสิทธิของหาของประเทศเยอรมนี ก็อาศัยพื้นฐานเดียวกับกฎหมายที่ประกันสิทธิของผู้ต้องหาของประเทศอื่น กล่าวคือ ตราบใดที่ผู้ต้องหายังมิได้รับการตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิด ให้ถือว่าเป็นผู้นั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ จะปฏิบัติต่อเขาเยี่ยงผู้กระทำความผิดไม่ได้ และการใช้มาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในประเทศเยอรมนี ได้มีการบัญญัติหลักกฎหมายไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมัน โดยมีจุดเด่นที่กระบวนการสอบสวนและพิจารณาคดีที่เป็นการกลั่นกรองอย่างรอบรอบ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการคุมขัง ซึ่งจะเน้นไปที่อำนาจการสอบสวน อำนาจการสอบสวนของอัยการและของศาลสอบสวนเป็นหลัก การสอบสวนคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการจะต้องเป็นไปด้วยความถูกต้อง และรอบรอบอย่างยิ่ง เพื่อแสวงหาความจริงและเป็นการยืนยันว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดจริง ดังนั้น ในการทำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบ

คำรับสารภาพในประเทศเยอรมนีจึงไม่ปรากฏว่ามีวิธีปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวแต่อย่างใด นอกจากนี้ในการสอบคำให้การ ซึ่งถือว่าเป็นภารกิจอีกประการหนึ่งของเจ้าพนักงานตำรวจในชั้นสืบสวนสอบสวน ซึ่งตามกฎหมายเยอรมัน นั้น การตัดสินใจและการกระทำตามเจตจำนงที่เป็นอิสระของผู้ถูกกล่าวหาไม่อาจที่จะถูกทำให้เสียไปด้วยวิธีการกระทำโดยมิชอบต่อกายและจิตใจ การทำให้เหนื่อยอ่อนการทำร้ายร่างกาย การจ่ายยา การทรมาน การหลอกลวง หรือการสะกดจิต มาตรการบังคับจะถูกนำมาใช้ได้เท่าที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอนุญาตให้ทำได้ การข่มขู่ว่าจะใช้มาตรการบังคับใดๆ ที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้อนุญาตให้ทำได้ และการให้คำมั่นสัญญาว่าจะให้ประโยชน์ใดๆ ที่ไม่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายเป็นสิ่งที่ต้องห้ามซึ่งการกระทำอย่างใดๆ โดยไม่คำนึงถึงความยินยอมของผู้ถูกกล่าวหา คำให้การใดๆ ที่เกิดขึ้นจากการละเมิดข้อห้ามดังกล่าวข้างต้นไม่อาจรับฟังได้ แม้ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะให้ความยินยอมให้รับฟังได้ก็ตาม

นอกจากนี้ในประเทศเยอรมนีได้มีการกล่าวถึงแนวทางปฏิบัติของสื่อมวลชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการรายงานข่าวคดีอาญาที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาว่า ไม่ควรมีการรายงานข่าวอย่างมีอคติ การรายงานชื่อ รูปภาพ ทำได้แต่โดยเพื่อประโยชน์สาธารณะ การรายงานข่าวเกี่ยวกับขั้นตอนการสืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนและการไต่สวนในชั้นศาลควรมีความระมัดระวังเป็นอย่างมากในการเสนอข่าว เพราะผู้ต้องหาในมุมมองของกฎหมายถือเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะมีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ปรากฏในชั้นศาล ถึงแม้ผู้ต้องหาจะยอมรับผิดข้อก็ตาม ทั้งการรายงานข่าวเกี่ยวกับผู้ต้องหาไม่ควรทำให้เกิดความเจ็บปวดในสังคม โดยเป็นการตัดสินใจว่าผู้ต้องหาที่มีความผิดโดยสื่อมวลชนเป็นผู้ประจานผู้ต้องหา สำหรับประเทศไทยในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจของแต่ละองค์กรไม่ค่อยให้ความสำคัญในประเด็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้ต้องหาในคดีอาญาเท่าใดนักตามที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในข้างต้น

ในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนในลักษณะที่ให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความผิดตามที่สาธารณโดยเปิดเผยจนดูราวกับเป็นการประจานผู้ต้องหาในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมัน ไม่ปรากฏว่าวิธีปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวแต่อย่างใด จะมีก็แต่เรื่องการรายงานข่าวคดีอาญาที่มีผู้ต้องหาเป็นจุดร่วมด้วยในประเทศสหรัฐอเมริกา ถือเป็นข้อยกเว้นที่ไม่ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลในขั้นตอนการสอบสวนเพราะเป็นการสอดแทรก ต่อกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย เป็นการกีดกันบุคคลจากสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีด้วย ความเป็นธรรม หรือปราศจากอคติและความลำเอียง เป็นการรุกรานต่อความเป็นส่วนตัวของบุคคล เป็นการเปิดเผยเกี่ยวกับการสืบสวนและวิธีการดำเนินการ สำหรับประเทศเยอรมนีก็มีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรายงานข่าวคดีอาญาที่มีผู้ต้องหารวมอยู่ด้วยในขั้นตอนการสอบสวน โดยสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญที่ต้องคำนึงถึงเกียรติยศของความเป็นมนุษย์ และสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหาเป็นสำคัญ โดยเมื่อไรก็ตามที่มีการรายงานข่าวคดีอาชญากรรมซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาไม่ควรรายงานข่าวอย่างมีอคติ การรายงานชื่อ รูปภาพ ทำได้แต่โดยเพื่อประโยชน์ในการติดตามจับกุม โดยเฉพาะการรายงานข่าวเกี่ยวกับขั้นตอนการสืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนและการไต่สวนใน ชั้นศาล ควรมีความระมัดระวังในการเสนอข่าวเพราะผู้ต้องสงสัยควรจะได้รับสิทธิในฐานะเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ความจริงให้ปรากฏโดยศาล

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมนีให้ความสำคัญต่อการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ของผู้ต้องหาในขั้นตอนการสอบสวนเป็นอย่างมาก โดยถือว่า การกระทำใดก็แล้วแต่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐและสื่อมวลชนควรตั้งอยู่บนพื้นฐานศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสำคัญ

สำหรับสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์นั้นปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 (1) ซึ่งบัญญัติว่า บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย ในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตน ได้รับหลักประกันทั้งหมด ที่จำเป็นในการต่อสู้คดี แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาในข้อนี้เสมอ โดยเฉพาะในขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน ที่มีได้คำนึงถึงสิทธิข้อนี้ของผู้ต้องหาเท่าที่ควร ทั้งนี้ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 บัญญัติว่าให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั้นน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย ซึ่งการพิสูจน์จนสิ้นสงสัย คือการแสดงให้ศาลเห็นด้วยพยานหลักฐานถึงการมีอยู่ของข้อเท็จจริงโดยปราศจากความสงสัยเป็นหลักการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา เมื่อมีความสงสัยต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย⁸⁸ ซึ่งเป็นไปตามหลักนิติรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ว่า ในคดีอาญา ผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริง เท่านั้นจึงจะมีความผิดและถูกลงโทษ และหากมีข้อสงสัยว่าจะกระทำความผิดจริงหรือไม่ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลย อาจกล่าวได้ว่าได้ว่าสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้รับผลกระทบอย่างมากจากวิธีปฏิบัติในการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่เป็นการแสดงการกระทำความผิดต่อสาธารณชน โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้เสนอข่าวให้เกิดการพิจารณาโดยมติมหาชนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดทั้งที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด มีผู้กล่าวว่าเป็นสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่ได้รับการมองข้ามหรือหลงลืมหรือให้ความหมาย ความสำคัญต่อหลักการนี้น้อยมาก⁸⁹ การนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่เป็นการแสดงท่าทางการกระทำความผิดตามที่สาธารณะโดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้เสนอข่าวเป็นวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนที่กระทำไปเพื่อเพิ่มน้ำหนักให้กับคำรับสารภาพของผู้ต้องหาโดยเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาและการกระทำของผู้ต้องหาในลักษณะที่ทำให้เห็นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด วิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนดังกล่าวได้รับการตอบรับจากสื่อมวลชนผู้มีอิสระและมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสารที่ก่อให้เกิดมติมหาชน และผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาในกรณีได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ เพราะสื่อมวลชนถือเป็นตัวกลางและมีอิสระในการเสนอข่าวการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ โดยการที่พนักงานสอบสวนจัดให้มีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพต่อสาธารณชน ทำให้เกิดความคิดหรือมติมหาชนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริง แม้ประเทศไทยจะไม่ได้มีการพิจารณาคดีโดยคณะลูกขุน แต่การเสนอข่าวเช่นนี้ส่งผลหลักการตามรัฐธรรมนูญที่ให้หลักประกันสิทธิแก่ผู้ต้องหาในกรณีได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ได้ ซึ่งรวมไปถึงการกลับคืนสู่สังคมของบุคคลผู้ตกเป็นผู้ต้องหาเช่นกัน

⁸⁸ คณิต ญ นคร .เล่มเดิม. หน้า 149.

⁸⁹ อักษราทร จุฬารัตน.เล่มเดิม. หน้า 87.

เช่น กรณีของหม่อมลูกปลาที่มีการเสนอข่าวของสื่อมวลชนคลีกโครมว่าเป็นผู้วางยาฆ่าท่านชายกบ ถูกตราหน้าว่าเป็นฆาตกร มีการนำผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในชั้นตอนต่างๆ ที่เป็นการกระทำความผิด โดยมีสื่อมวลชนและพนักงานสอบสวนให้ข่าวและรายงานข่าว ในลักษณะที่ยืนยันว่าผู้ต้องหาคือผู้กระทำความผิดในชั้นตอนการสอบสวน แต่ต่อมาศาลอุทธรณ์ ยกฟ้องโดยระบุว่า ไม่มีประจักษ์พยานยืนยันว่าจำเลยกระทำความผิด อีกทั้งการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบ คำรับสารภาพจำเลยกระทำตามที่พนักงานสอบสวนให้ทำทุกชั้นตอน

จากการหลักการของต่างประเทศดังกล่าวเมื่อเปรียบเทียบกับหลักการในการนำตัว ผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพในประเทศไทยพบว่า วิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนกรณี การนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ เป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาที่มีการรับรองและ ค้ำครองไว้ตามมาตรฐานสากลระหว่างประเทศและกฎหมายของประเทศไทยดังที่เคยปรากฏใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 อีกทั้งเมื่อตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงาน สอบสวนก็มีได้เป็นไปตามหลักความสมควรแก่เหตุแต่อย่างไร ในข้อเท็จจริงการสอบสวนเป็นการ ค้นหาคำความจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำมาใช้ยืนยันการเป็นผู้กระทำความผิดของผู้ต้องหา ทำให้เกิดวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในลักษณะที่เกินกรอบอำนาจของกฎหมายและส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาเสมอ ซึ่งการกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานโดยไม่คำนึงถึงเกียรติ และศักดิ์ศรีของผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหาจะไม่ถูกต้อง ฉะนั้นการจำกัดอำนาจพนักงานสอบสวนโดยให้ หลักประกันสิทธิแก่ผู้ต้องหาในชั้นตอนการสอบสวนที่จะไม่ถูกกระทำในลักษณะประจาน น่าจะเป็นแนวทางที่ดีที่สุดเพื่อป้องกันการใช้อำนาจตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่รัฐ ในการปฏิบัติหน้าที่ ของพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่จะมุ่งแสวงหาพยานหลักฐานจากตัวผู้ต้องหาโดยกระทำทุกอย่างให้ ผู้ต้องหารับสารภาพว่ากระทำความผิดจริง เพื่อให้พาไปนำชี้ที่เกิดเหตุเพื่อยืนยันคำรับสารภาพที่ได้มา จากผู้ต้องหา โดยไม่ได้มุ่งเน้นการแสวงหาหรือรวบรวมพยานหลักฐานโดยใช้วิทยาการในการสืบสวน สอบสวนสมัยใหม่มาใช้ในการพิสูจน์พยานหลักฐานต่างๆ เพื่อนำมาพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ ของผู้ต้องหาเลย โดยคิดว่าตนมีอำนาจในการที่จะปฏิบัติเช่นนี้ต่อผู้ต้องหาได้ ซึ่งขัดกับหลักการสำคัญ ของรัฐธรรมนูญที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในการได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด แต่ทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนไม่ค่อย คำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาในข้อนี้เท่าที่ควร โดยมักจะเชื่อว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริงแต่เพียง อย่างเดียว เพราะตนเป็นผู้จับและดำเนินการสอบสวนเอง อีกทั้งต้องการให้สังคมเห็นว่า ตนเป็น ผู้ดำเนินการดังกล่าวโดยใช้เสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนเป็นตัวกลางในการ เผยแพร่ผลงานของตนต่อสาธารณะ ดังนั้นการจำกัดอำนาจพนักงานสอบสวนเห็นว่าควรมีการยกเลิก วิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ น่าจะเป็นวิธีที่ เป็นแนวทางในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาได้ เพราะวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนต่อผู้ต้องหาใน ลักษณะดังกล่าวมิได้เป็นเครื่องชี้วัดข้อเท็จจริงในชั้นพิจารณาคดีโดยเด็ดขาดแต่อย่างไร ดังนั้นเพื่อ เป็นการป้องกันและระมัดระวังมิให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาในการที่จะไม่ถูกปฏิบัติเสมือน ผู้กระทำความผิดและถูกลงโทษโดยการประจานอีกต่อไป การยกเลิกวิธีปฏิบัติในลักษณะดังกล่าว น่าจะเป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาระหว่างการใช้อำนาจรัฐที่เกินกรอบอำนาจกับสิทธิของ ผู้ต้องหาดังกล่าวได้

ดังนั้น หากพิจารณาแนวทางของต่างประเทศและหลักการในรัฐธรรมนูญจึงควรให้มีการยกเลิกการนำผู้ต้องหาซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เพราะเมื่อพิจารณาในแง่สิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องคำนึงถึงเป็นสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่แล้ว เห็นว่าวิธีปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเช่นนี้เป็นการแทรกแซงสิทธิของผู้ต้องหาจากการใช้อำนาจรัฐที่เกินขอบเขตแม้จะมีได้เป็นการทรมานทางกายให้ได้รับความเจ็บปวดโดยตรง แต่ก็เหมือนเป็นการลงโทษที่ไร้มนุษยธรรมที่ส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เช่นกัน จากการพิจารณาวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนกรณีการนำผู้ต้องหาซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในปัจจุบันพบว่าเมื่อตำรวจจับกุมได้และมอบตัวให้กับพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพแล้ว พนักงานสอบสวนจะมุ่งเน้นแต่วิธีปฏิบัติในการนำผู้ต้องหาซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่เป็นผู้ต้องหาแสดงรายละเอียดการกระทำความผิดในทุกขั้นตอน อีกทั้งต้องมีประชาชนมาคุมดูเพื่อเป็นหลักประกันให้กับพนักงานสอบสวนว่ามีได้ทำการบังคับผู้ต้องหาแต่อย่างใด แต่ลักษณะท่าทางการกระทำความผิดของผู้ต้องหาก็ก่อนหน้าการจับกุมและนำออกถ่ายทอเข้าสู่การรับรู้ของสาธารณชน ซึ่งภาพที่เห็นทางหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์ ในสายตาของผู้พบเห็นต้องลงความเห็นว่าผู้ต้องหาคือผู้กระทำความผิดจริงอย่างแน่นอน เท่ากับเป็นการตัดสินการเป็นผู้กระทำความผิดโดยอาศัยสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือ มีลักษณะเป็น Show business หรือมหรสพการจัดฉากละครชีวิตฉากหนึ่งที่ประจานผู้ต้องหาเพื่อความสะใจของสาธารณชน⁹⁰ อีกทั้งวิธีปฏิบัติดังกล่าวมิได้กระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง เมื่อพิจารณาถึงเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานของศาลเกี่ยวกับเรื่องการนำผู้ต้องหาซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพแทบจะไม่มีน้ำหนักในการรับฟังพยานหลักฐานเลยหากผลสุดท้ายในชั้นพิจารณาคดีจำเลยให้การปฏิเสธ เพราะลำพังแต่การนำผู้ต้องหาซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักน้อยต้องมีพยานหลักฐานอื่นประกอบ ซึ่งหากพนักงานสอบสวนอ้างว่าวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการนำผู้ต้องหาซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ พนักงานสอบสวนมีอำนาจกระทำได้ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีและไม่มีกฎหมายห้ามมิให้กระทำ โดยถือว่าวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในลักษณะดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานที่จะช่วยให้ศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์ต่างๆ ในการกระทำความผิดได้ตามความเป็นจริง และยืนยันให้เห็นได้ว่า คำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนเกิดจากความสมัครใจของผู้ต้องหาอย่างแท้จริง มิได้เกิดจากการถูกบังคับ ล่อลวง ชูเชี่ยว หรือกระทำการโดยมิชอบประการอื่น และผลของการนำผู้ต้องหาซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในลักษณะดังกล่าวจะเป็นเครื่องยืนยันข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ วัตถุ ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการปราบปรามผู้กระทำความผิดคนอื่นที่คิดจะกระทำความผิด และเป็นข้อมูลทางสถิติที่ทำให้ทราบแบบแผนการกระทำความผิด รวมไปถึงเมื่อผู้ต้องหาไปนำผู้ต้องหาซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเช่นนี้ยอมเป็นการกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาในเรื่องการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองไว้ซึ่งกฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญย่อมนำมาบังคับใช้ไม่ได้ ดังนั้น เมื่อวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการนำผู้ต้องหาซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาที่มีการ

⁹⁰ สถาบันกฎหมายอาญา. (2539). “การดำเนินบทบาทของกระบวนการยุติธรรมกับผลกระทบต่อ สิทธิเสรีภาพของประชาชน.” *บทบัญญัติ*, 52, 4. หน้า 239.

รับรองและคุ้มครองไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2550 และมาตรฐานสากลระหว่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ของผู้ต้องหาเป็นอย่างมากจึงควรมีการยกเลิกการทำแผนประกอบคำรับสารภาพเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและแนวทางของต่างประเทศ

4.2 ปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จากหลักประกันในกฎหมายอาญาที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ว่า บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแต่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายหลักการนี้ในทางวิชาการเรียกว่า หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย (Nullum crimen, nulla poena sine lege) กล่าวคือ ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ หากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของกฎหมายอาญา นอกจากนี้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 39 ยังรับรองหลักกฎหมาย “ไม่มีโทษถ้าไม่มีกฎหมายกำหนด” และ “ไม่มีความผิดถ้าไม่มีกฎหมายกำหนด” ซึ่งมีสาระคือ บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อกระทำการอันกฎหมายในขณะนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงนั้นจะหนักไปกว่าโทษที่กฎหมายในขณะกระทำความผิดกำหนดไว้ไม่ได้ สำหรับหลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมายนี้เป็นหลักประกันในกฎหมายอาญาที่มีเนื้อหาแสดงให้เห็นถึงขอบเขตของอำนาจรัฐที่มีต่อประชาชนในรัฐ นอกจากนี้ยังอาจกล่าวได้ว่าหลักการดังกล่าวเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา ในขั้นตอนการสอบสวนของตำรวจ กล่าวคือ ในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยการกระทำใดๆ ที่เป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เช่น การค้นและการจับกุมผู้กระทำความผิด จะกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีหมายของศาล หรือมีเหตุอันสมควร เช่น มีความจำเป็นเร่งด่วนจะต้องรีบค้นหรือจับกุม ไม่อาจจะรอหมายจากศาลได้ เพราะผู้กระทำความผิดจะหลบหนี หรือเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า หรือพยานหลักฐานจะถูกทำลายเสียก่อน เมื่อมีการจับกุมผู้กระทำความผิดแล้ว จะต้องมีการนำตัวผู้กระทำความผิดไปยังศาล เพื่อตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายในการจับกุมตัวโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีระยะเวลาควบคุมตัวได้เพียงระยะเวลาจำกัดเท่านั้น ซึ่งโดยปกติ จะไม่เกิน 48 ชั่วโมง นอกจากนี้ ในระหว่างการควบคุมหรือขัง ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีสิทธิต่างๆ เช่น สิทธิที่จะได้รับการพบและปรึกษาทนายสองต่อสอง สิทธิที่จะได้รับแจ้งว่า เขามีสิทธิจะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ สิทธิที่จะได้รับแจ้งว่า ถ้อยคำที่เขาจะให้การนั้นสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันตัวเขาได้ หากไม่มีการแจ้งสิทธิดังกล่าว ถ้อยคำที่เขาให้การย่อมไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ เพราะได้มาโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย ผู้ถูกจับยังมีสิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว หากไม่ปรากฏว่าเขาจะหลบหนีหรือทำลายพยานหลักฐาน นอกจากนี้ หากเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาต้องการความช่วยเหลือทางกฎหมาย ยังอาจจะขอให้รัฐจัดหาทนายความให้ตนได้อีกด้วยเช่นนี้เห็นได้ว่าจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจซึ่งกฎหมายที่ให้อำนาจในการกระทำความผิดข้างต้น คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งในการนำตัวบุคคลไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพนั้น ไม่ปรากฏบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจไว้ซึ่งพนักงานสอบสวนจะอ้างว่ามีประมวลการตำรวจเกี่ยวกับคดีก็ไม่อาจรับฟังได้เพราะประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญามีศักดิ์ในทางกฎหมายที่สูงกว่า นอกจากนี้ในกระบวนการยุติธรรมไทยในชั้นตำรวจนั้นเชื่อว่า รัฐ หรือตำรวจ มีหน้าที่จะต้องแสวงหาพยานหลักฐานด้วยตนเอง ไม่ใช่บังคับเอาจากตัวผู้กระทำความผิด หรือบังคับให้ผู้ต้องหาให้ความร่วมมือในการค้นหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของเขาดังเช่นการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ เพราะเขามีเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้ถ้อยคำใดๆ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเองได้ รัฐเท่านั้น ที่มีหน้าที่พิสูจน์ความผิดของเขาจนปราศจากเหตุอันควรสงสัยตามสมควร (Proof beyond reasonable doubt) เป็นต้น

ในการสอบสวนปากคำพยาน หรือผู้ต้องหานั้น กฎหมายได้กำหนดหน้าที่ของพนักงานสอบสวนไว้ โดยเฉพาะหน้าที่ต่อผู้ต้องหานั้น พนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ได้แก่ การแจ้งข้อหาและรายละเอียดแห่งการกระทำความผิด การแจ้งเตือนถึงสิทธิตามกฎหมายที่ผู้ต้องหาได้รับการประกัน เช่น สิทธิที่จะไม่ให้การใดๆ สิทธิที่จะได้รับแจ้งเตือนว่า ถ้อยคำของเขาที่ให้การต่อพนักงานสอบสวนนั้นสามารถชี้ยันเขาได้ในชั้นพิจารณาของศาล สิทธิที่จะมีทนายความและได้รับความช่วยเหลือในการจัดหาทนายความให้ สิทธิที่ปรึกษากับทนายความและสิทธิที่จะให้ทนายความหรือผู้ต้องหาไต่สวนข้อเท็จจริงร่วมเข้าฟังการสอบสวนได้ ซึ่งได้กำหนดไว้ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ถึง มาตรา 134/4 โดยเมื่อมีการแจ้งเตือนถึงหลักประกันตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว การสอบสวนปากคำได้ถูกกำหนดข้อจำกัดหรือข้อห้ามไว้ เช่น ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนกระทำการทรมาน หรือชกจูงใจ หรือพูดให้ท้อ หรือทำให้สิ้นหวัง ฯลฯ ซึ่งถือเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะเป็นการทำให้ผู้ต้องหาต้องยอมให้การโดยไม่สมัครใจ และบังคับให้เขาให้ถ้อยคำที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง อันมีผลทำให้ถ้อยคำดังกล่าวไม่อาจจะใช้เป็นพยานหลักฐานได้เลย นอกจากนี้การกระทำที่พนักงานสอบสวนนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพยังเป็นการกระทำที่ไม่มีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญารองรับซึ่งหากพนักงานสอบสวนไปดำเนินการยอมถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่มีอำนาจทำให้การสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมายและยังเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาซึ่งได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อันเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอีกด้วย

นอกจากนี้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยเฉพาะในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาย่อมอาศัยหลักนิติรัฐ กล่าวคือ การปกครองโดยกฎหมายซึ่งกฎหมายนั้นจะต้องมาจากประชาชนตามแนวทางระบบรัฐสภา มิใช่มาจากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือคณะบุคคล หลักนิติรัฐที่ใช้ในการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยเป็นหลักการปกครองที่ถือว่า คนทุกคนมีความเสมอภาคกันอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายเดียวกัน รัฐและประชาชนต้องมีความสมดุลแห่งการใช้อำนาจ กล่าวคือรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายในขณะที่ประชาชนก็มีสิทธิที่จะตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐได้ (Check and Balance) ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนซึ่งมีหลักการ ดังนี้ คือ⁹¹

- 1) หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง
- 2) หลักการห้ามลงโทษซ้ำ
- 3) หลักข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับความเป็นผู้บริสุทธิ์

⁹¹ โปรดดูเนื้อหาในบทที่ 2.

- 4) หลักการห้ามการบังคับให้กล่าวร้ายตนเอง
- 5) หลักการยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย
- 6) หลักความมั่นคงของกฎหมาย

ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงถือได้ว่าเป็นภารกิจของรัฐที่ต้องอำนวยความสะดวก ยุติธรรมให้กับสังคม เพื่อให้การดำเนินกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากรัฐเป็นผู้รับผิดชอบในการแสวงหาข้อเท็จจริงและหาพยานหลักฐานเพื่อตรวจสอบความจริงในเรื่องที่กล่าวหา ฉะนั้นการดำเนินคดีอาญาจะถือได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธานในคดี ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาในที่นี้หมายถึง ผู้ต้องหา หรือจำเลย ที่ถูกผู้เสียหายฟ้องก่อนที่ศาลจะประทับฟ้อง เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาให้มีการนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีอย่างถูกต้องและเป็นธรรม และในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดี จะต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องเสมอเพื่อตรวจสอบว่าการฟ้องของผู้เสียหายมีมูลและปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายครบถ้วนและในระหว่างที่ศาลยังไม่ประทับฟ้องมิให้ถือว่าบุคคลผู้นั้นอยู่ในฐานะจำเลย ด้วยเหตุนี้ พนักงานสอบสวน อัยการ และศาล จะปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวเยี่ยงจำเลยในคดีไม่ได้ และจะใช้มาตรการควบคุมตัว หรือการใช้มาตรการอื่นๆ ในฐานะที่เป็นจำเลยในคดีไม่ได้เช่นกัน หลักนี้เป็นหลักประกันมิให้ผู้ถูกกล่าวหาในคดีต้องเป็นวัตถุแห่งการชักฟอกทั้งที่ยังไม่เป็นจำเลยในคดี ซึ่งทำให้ผู้ถูกกล่าวหาในคดีนั้นกลายเป็น กรรมในคดี ไม่ใช่ประธานในคดี เพราะหากผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธานในคดี ก็จะต้องได้รับความคุ้มครองเรื่องความรวดเร็วและเป็นธรรม ในการดำเนินคดีอาญา เนื่องจากตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีมีความสำคัญยิ่ง เพราะถ้าไม่มีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในกระบวนการดังกล่าวนี้ กระบวนการดำเนินคดีอาญาก็ไม่สามารถดำเนินได้โดยชอบ ด้วยเหตุนี้ เจ้าพนักงานของรัฐอาจใช้มาตรการบางประการเท่าที่จำเป็นเพื่อเอาตัวบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในอำนาจรัฐ เพื่อสะดวกต่อการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงถือเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญยิ่ง นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อบุคคลเหล่านี้ อันเป็นการกระทำที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาได้

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ในส่วนของมาตรการทางกฎหมาย ที่เกี่ยวกับผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลก็ได้มีการแก้ไขมาแล้วหลายครั้ง แต่ยังไม่สามารถที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยได้อย่างสมบูรณ์ เพราะเนื่องจากปัจจัยหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่โดยมิชอบ มีการใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติอย่างกว้างขวางหรือยึดถือแนวทางที่เคยปฏิบัติกันมาช้านาน ซึ่งวิธีปฏิบัติดังกล่าวกลายเป็นบรรทัดฐานของสังคมไปแล้ว โดยเฉพาะในส่วนของพนักงานสอบสวน ที่มีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย เช่นการบังคับ ข่มขู่ให้ผู้ต้องหาให้การ หรือรับสารภาพ หรือมีการกระทำที่เป็นการทารุณกรรมต่อผู้ต้องหา เป็นต้น ซึ่งกรณีดังกล่าวอาจก่อให้เกิดการลิดรอนสิทธิเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคของผู้ต้องหาได้ ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นผลเนื่องมาจากปัญหาข้อกฎหมายของประเทศไทยในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่เปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้ดุลยพินิจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา นั้นเจตนารมณ์ของผู้ร่างมีความประสงค์ที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยเปิดช่องว่างให้ศาลสามารถออกคำสั่งให้ขังบุคคลเหล่านั้นไว้ในสถานที่อื่นตามที่บุคคล

ดังกล่าวร้องขอตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/1 แต่หากพิจารณาไตร่ตรองให้ดีแล้ว บทบัญญัติมาตราดังกล่าวนี้ ไม่ได้มีผลต่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชนหรือผู้ต้องหาแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่อาจก่อให้เกิดการตีความ หรือ เป็นการให้อำนาจของฝ่ายปกครองสามารถใช้ดุลยพินิจได้ ดังจะเห็นได้จาก กรณีที่มีเหตุจำเป็นระหว่างสอบสวนหรือพิจารณา ซึ่งถามว่าเหตุจำเป็นดังกล่าวมีเหตุใดบ้างที่จะสามารถร้องขอให้ศาลออกคำสั่งให้ขังได้ หรือ กรณีสถานคุมขังที่อื่นนอกเหนือจากเรือนจำ หมายถึงสถานที่ใด ซึ่งไม่สามารถระบุได้ชัดเจน เพราะหากให้เป็นไปตามคำร้องขอของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจดังกล่าว อาจจะทำให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการโดยประการที่สำคัญคือหากมีการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพโดยมิชอบแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อตัวผู้ต้องหาได้

ทั้งนี้ การนำผู้ต้องหาซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในขั้นตอนการสอบสวน ในการสอบสวนนั้นพนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะกระทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา และเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา การนำซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพหรือที่สื่อต่างๆ ใช้คำว่าทำแผนประกอบคำรับสารภาพถือเป็นหลักปฏิบัติของพนักงานสอบสวนที่เชื่อว่ามีมีความสำคัญและมีส่วนช่วยในการค้นหาความจริง ในขั้นตอนการสอบสวน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานเข้าสู่การพิจารณาของพนักงานอัยการและของศาลและจากหลักฐานที่ปรากฏจากระเบียบของกรมตำรวจและคำพิพากษาศาลฎีกา แสดงให้เห็นว่าวิธีการนำซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพได้ถูกนำมาใช้ตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2482 และเป็นวิธีการที่พนักงานสอบสวนยึดถือปฏิบัติเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนพบว่าไม่มีการกล่าวถึงความหมายหรือคานิยามเกี่ยวกับการนำซึ่งเกิดเหตุไว้แต่อย่างใดคงมีแต่ระเบียบปฏิบัติที่มีการกล่าวถึงการนำซึ่งเกิดเหตุเอาไว้ โดยเริ่มปรากฏอยู่ในระเบียบกรมตำรวจในปี พ.ศ. 2491 ได้แก่ระเบียบการตำรวจเกี่ยวแก่คดี ลักษณะที่ 10 เรื่องการสอบสวนผู้ต้องหา ข้อ 261 ซึ่งกำหนดว่า “ในคดีอุกฉกรรจ์หรือคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไปหรือคดีที่มีหลักฐานอ่อนต้องให้ผู้ต้องหานำซึ่งเกิดเหตุ และทำแผนที่สังเขปให้ผู้ต้องหาลงชื่อรับรองไว้ด้วยเสมอ ถ้าสามารถถ่ายรูปที่เกิดเหตุประกอบไว้ด้วยยิ่งดี” ซึ่งจากการตรวจสอบระเบียบดังกล่าวโดยละเอียดแล้วปรากฏว่า ไม่มีส่วนที่กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติในการนำซึ่งเกิดเหตุไว้ว่าพนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติอย่างไร ผู้ต้องหาจะต้องปฏิบัติอย่างไร ในปัจจุบันระเบียบการตำรวจเกี่ยวแก่คดีได้ถูกยกเลิกไปแล้ว โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ใช้ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินคดีอาญา ซึ่งจากการศึกษาประมวลระเบียบการดังกล่าว ปรากฏว่ามีการกล่าวถึงการนำซึ่งเกิดเหตุไว้ในเรื่องหลักการถามปากคำผู้ต้องหา ข้อ 247 (4) ซึ่งกำหนดว่า “เมื่อผู้ต้องหารับสารภาพให้พนักงานสอบสวนนำผู้ต้องหาไปซึ่งเกิดเหตุ และทำแผนที่สังเขปฐานที่เกิดเหตุ และบันทึกการชี้ฐานที่เกิดเหตุของผู้ต้องหาไว้เป็นหลักฐาน ให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อรับรองไว้ในแผนที่สังเขปและบันทึกนั้น และสืบสวนหาพยานหลักฐานประกอบคำรับของผู้ต้องหาด้วย” และในเรื่องการทำแผนที่และถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุ ข้อ 226 ที่กำหนดว่า “การทำแผนที่ที่เกิดเหตุประกอบสำนวนการสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนต้องขัดให้ผู้กล่าวหาผู้ต้องหา หรือพยานซึ่งเป็นผู้นำซึ่งสถานที่เกิดเหตุนั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ในแผนที่เกิดเหตุด้วยทุกราย ทั้งนี้เพื่อให้แผนที่เกิดเหตุนั้นมีน้ำหนัก

ฟังเป็นพยานหลักฐานได้มั่นคงยิ่งขึ้น และป้องกันมิให้บุคคลนำข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นโต้แย้งคัดค้านแผนที่เกิดเหตุขึ้นในชั้นศาลอันจะทำให้เสียหายแก่รูปคดีได้ด้วย”

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า การนำข้อเท็จจริงที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานเข้าสู่การพิจารณาของพนักงานอัยการและของศาล แต่เมื่อพิจารณาจากระเบียบปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวจะเห็นได้ว่ายังไม่มีข้อกำหนดระเบียบวิธีการปฏิบัติไว้โดยชัดเจน ดังนั้นในทางปฏิบัติจึงปรากฏว่าการนำข้อเท็จจริงที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพมักจะเกินขอบเขตของวัตถุประสงค์ในเรื่องดังกล่าวอยู่เสมอ กล่าวคือมีการจัดให้ผู้ต้องหาให้นำข้อเท็จจริงที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพโดยเปิดเผยต่อสาธารณชนและให้สื่อมวลชนบันทึกภาพเพื่อเผยแพร่ข่าวได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหา และอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิตของผู้ต้องหาด้วย เพราะหากการนำข้อเท็จจริงที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในกรณีที่อยู่ในความสนใจของมหาชนอาจเกิดการประชดประายต์ผู้ต้องหาได้ และเมื่อวิเคราะห์ถึงอำนาจของพนักงานสอบสวนในการนำผู้ต้องหาซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพตามหลักการแห่งกฎหมายแล้วเห็นว่า วิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนดังกล่าวเป็นการกระทำที่เกินขอบอำนาจไว้ อย่างชัดเจน มีเพียงประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีเป็นคู่มือในการปฏิบัติ ถึงแม้ว่าหากพิจารณาในมุมมองของพนักงานสอบสวนเห็นเป็นเรื่องความจำเป็นในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ เพราะเป็นขั้นตอนการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาของศาล โดยชี้ให้ศาลเห็นถึงพฤติการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดและเป็น การแสดงให้เห็นว่าผู้ต้องหาได้ยอมรับข้อเท็จจริงในรายละเอียดตามที่ปรากฏในคำให้การรับสารภาพ ทำให้เป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น ซึ่งวิธีปฏิบัติดังกล่าวแม้จะกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาไปบ้าง แต่ก็เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะ ก็ตาม เพราะมีวิธีการอื่นๆ อีกหลายประการที่พนักงานสอบสวนสามารถที่จะนำมาใช้อ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาลได้ เช่น การนำวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ เป็นต้นสำหรับวิธีการแก้ไข

นอกจากนี้ในกรณีของประเทศฝรั่งเศส การคุ้มครองผู้ต้องหาในการนำไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพปรากฏอยู่ในการสอบสวนเบื้องต้น ซึ่งตำรวจสอบสวนจะทำหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อให้ทราบว่า มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ ซึ่งในการสอบสวนหาข้อเท็จจริงของพนักงานตำรวจจะมีหลักที่สำคัญ คือ ต้องไม่เป็นลักษณะของการบังคับให้ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกสอบสวนให้การ นอกจากนี้ในประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายแห่งกฎหมายที่ใช้คุ้มครอง สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในคดีอาญา ดังปรากฏใน ปฎิญาสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ลงวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1789 แห่งสหพันธรัฐฝรั่งเศส โดยเฉพาะในข้อ 9 ที่ได้วางหลักเกี่ยวกับการจับกุม หรือใช้กำลังควบคุมตัวบุคคล จะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะได้มีการประกาศความผิด และจะใช้กำลังจับกุมหรือควบคุมตัวบุคคลนั้นโดยที่เขายังไม่มีความผิดไม่ได้ เพราะฉะนั้น เมื่อบุคคลหรือผู้ต้องหาดังกล่าว ยังไม่ได้รับการแจ้งข้อหาหรือฐานความผิด เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยหลักทั่วไปแล้วไม่สามารถจะควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ และต้องปล่อยตัวไป ดังนั้น ในประเทศฝรั่งเศสก็ไม่ปรากฏว่ามีการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ แต่อย่างใด นอกจากนี้ ในการสืบสวนสอบสวนในประเทศฝรั่งเศสนั้น ตำรวจจะเริ่มการสืบสวนสอบสวนเพื่อนำไปสู่การค้นพบพยานหลักฐานโดยตำรวจจะค้นหาบรรดากระดาศ เอกสาร และวัตถุทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและนำมาซึ่งการ

ค้นพบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดซึ่งไม่มีกรณีใดในกฎหมายของฝรั่งเศสที่กฎหมายบัญญัติให้มีการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ที่สำคัญในประเทศฝรั่งเศสยังมีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพของบุคคล กล่าวคือ ในระหว่างการสอบสวนความผิดซึ่งหน้า ตำรวจมีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้มาตรการบังคับที่กระทบต่อเสรีภาพของบุคคลได้เพียงสองประการ คือ การควบคุมตัวซึ่งจะกระทำต่อบุคคลที่มีพยานหลักฐานแสดงว่าบุคคลนั้นเข้าร่วมในการกระทำความผิด ส่วนบุคคลที่ไม่ปรากฏพยานหลักฐานบ่งชี้ว่ากระทำความผิดหรือพยายามกระทำความผิดจะถูกรั้งเอาไว้ได้เท่าที่ระยะที่จำเป็นในการสอบปากคำให้การเท่านั้น และการจับกุมซึ่งเป็นกรณีในการกระทำความผิดซึ่งหน้าเท่านั้นห้ามการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพแต่อย่างใด

ในประเด็นนี้มีความเห็นว่าเนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายที่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ดังนั้น ควรจะบัญญัติกฎหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ชัดเจนว่าห้ามมีการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพเพื่อไม่ก่อให้เกิดการตีความซึ่งหากให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตีความโดยตลอดแล้วอาจทำให้ผู้ต้องหาไม่ได้รับความเป็นธรรมขัดต่อเจตนารมณ์ของหลักนิติรัฐก็เป็นได้และการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพอาจดูเสมือนเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดการประชาติฆาตกรรมผู้ต้องหา และกฎหมายก็ไม่ได้ให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนไว้อย่างชัดเจน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดคงจะทำให้ทราบถึงแนวทางในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ของผู้ต้องหาว่ามีปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร ซึ่งในภาพรวมของการวิเคราะห์ทั้งหมดจะนำมากล่าวสรุปและเสนอแนะไว้ในบทที่ 5 ต่อไป

